

Στοιχ. Η.

ΤΟ ΚΟΙΝΟΝ ΤΩΝ ΑΜΦΙΚΤΥΟΝΩΝ ΕΚΤΩΝ ΤΟΥ
ΘΒΟΥ ΧΡΗΜΑΤΩΝ ΥΠΟ ΤΗΝ ΦΛΑΟΤΙΟΥΣΩ
ΚΛΑΡΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΕΙΑΝ ΤΗΝ ΒΥΒΛΙΟΘΗΚΗΝ
ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΕΝ

Στοιχ. Θ.

ΔΕΛΦΟΙ ΕΔΩΚΑΝΝΙΚΟΑΗΜΩΝΙΚΑΡΧΙΑΟΥ
ΜΕΣΣΑΝΩΝ ΑΥΤΩΙ ΚΑΙ ΕΚΓΟΝΟΙΣ
ΠΡΟΞΕΝΙΑΝ ΠΡΟΜΑΝΤΕΙΑΝ ΠΡΟΞΑΡΙΑΝ
ΠΡΟΔΙΚΙΑΝ ΔΟΥΔΙΑΝΑΤΕΛΕΙΑΝ ΠΑΝΤΩΝ
ΑΡΧΟΝΤΟΣ ΜΑΓΑΚΑΕΟΥΣ ΒΟΥΛΕΥΟΝΤΩΝ
ΚΡΑΤΙΑ ΑΡΙΣΤΟΜΑΧΟΥ ΑΡΧΙΑΔΑ

Ο ΣΑΛΠΗΓΚΤΗΣ Η ΨΟΦΙΑΣ.

(Agami, oiseau trompette (Psophia crepitans.)

—οοο—

Τὸ πτηνὸν τοῦτο τὸ ὑπὸ Κυβιέρου καταταχθέν εἰς τὴν τάξιν τῶν γερανῶν καὶ τὴν κλάσιν τῶν μακροτάρων, δὲν ἔχει ἀκριβῶς ὅλους τοὺς τῆς κλάσεως ταύτης χαρακτήρας, καθὼς δὲν ἔχει οὔτε ὅλους τοὺς τῆς κλάσεως τῶν ἀλεκτρονοειδῶν, εἰς ἣν κατέταξαν αὐτὸ ἄλλοι φυσιογράφοι, ἀλλὰ μᾶλλον παριστᾷ ἀνώμαλόν τι μίγμα χαρακτήρων μὴ ἰδιόζον εἰς μηδεμίαν τακτικὴν κλάσιν· τούτου ἕνεκα ἀποτελεῖ εἰδικὴν, μέσην ἵνα οὕτως εἶπω, ἢ μεταβάσεως (de transition) κλάσιν. Τὸ ῥάμφος, αἱ πτέρυγες καὶ ἡ οὐρά αὐτοῦ ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ τῶν ἀλεκτρονοειδῶν, αἱ δὲ πόδες πρὸς τοὺς τῶν μακροτάρων, ὥστε οὐδ' εἰς τὴν μίαν οὐδ' εἰς τὴν ἄλλην τῶν κλάσεων τούτων δύναται κατ' ἀκρίβειαν νὰ καταταχθῆ ἔχει δὲ ῥάμφος χρώματος ὑποπρασίνου, ὀφθαλμοὺς ξανθομελίανους καὶ περικυκλωμένους ὑπὸ σκρώματός τινος ὑπερύθρου. Βραχέες καὶ βοστρυχοειδῆ πτερὰ καλύπτουσι τὴν κεφαλὴν καὶ τὰ δύο σχεδὸν τρίτα τοῦ ἄνω μέρους τοῦ λαίμου αὐτοῦ, ἐνῶ τὸ ὑπόλοιπον καλύπτεται ὑπὸ μακρῶν καὶ εὐθέων πτερῶν χρώματος ἰώδους καὶ τείνοντος πρὸς τὸ μέλαν. Τὸ ἄνω μέρος τοῦ στήθους καλύπτεται ὑπὸ ὠραίων λίαν στιλπνῶν καὶ πολυχρόμιων πτερῶν, ἐνῶ τὸ κάτω εἶναι πάντῃ μελανόν, ὡς μελανόν εἶναι καὶ τὸ ἄνω μέρος τῆς ῥάχεως· τὸ δὲ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ῥάχεως εἶναι πυρρῶν, καὶ τὸ κάτω τεφρόχρουν. Ἡ οὐρά οὖσα μικρὰ καὶ μηδὲν εἰς ἐξέχουσα τῶν πτερύγων, εἶναι ὡς αὐταὶ αἱ πτέρυγες χρώματος μελανοῦ· ἔχει πόδας ὑποπρασίνους, ῥωμαλέους καὶ φέροντας ὄνυχας βραχεῖς καὶ ὀξεῖς. Ἀπαντᾷται ἐν Γαλιάνῃ καὶ ἰδίως ἐν Καυέννῃ, ὅπου ἕνεκα τῆς βραγχώδους καὶ τραχεῖας αὐτοῦ φωνῆς ἐπεκλήθη σαλπηγκτής. Καθὼς δὲ μεταξὺ τῶν τετραπόδιων ὁ κύων, οὕτω καὶ μεταξὺ τῶν πτηνῶν ὀψοφίας εἶναι τὸ ὀξυνοῦστερον καὶ πρὸς τὸν ἄνθρωπον πλέον ἀφρωσιωμένον ζῶον· καθότι οὐ μόνον εὐκόλως ἐξη-

μεροῦται, ἀλλὰ καὶ ὡς οἱ κύων ἀφροῦται μετὰ σταθερότητος πρὸς τὸν περιποιοῦμενον αὐτόν. Ἐπομένως τὸν συνοδεύει παρακαλυθὼν αὐτόν ἢ προηγούμενος, καὶ ἐκφράζει διὰ διαφόρων κινήματων τὴν πρὸς αὐτὸ πίστιν καὶ ἀφροσίωσίν του. ἐνῶ ἀπεναντίας καταδιώκει καὶ τύπτει διὰ τοῦ ῥίμφου τοὺς ὅπωςδῆποτε βλαψαντας αὐτόν. Εὐαίσθητος εἰς τὰς περιποιήσεις ἐκφράζει διὰ διαφόρων κινήματων ἣν αἰσθάνεται εὐχαρίστησιν, καὶ κύπτει τὴν κεφαλὴν καὶ τὸν λαμόν ἵνα ζύσωσιν αὐτόν. Ἄμα ὡς ἐτοιμάσῃ τὴν τράπεζαν παρουσιάζεται αὐτὸ κλητος, καὶ ἀποβάλλει τοὺς κύνας καὶ τὰς γαλᾶς, οἵτινες οὐδὲν ὀλίως τολμῶσιν ἀντισταθῶσι. Μανθάνει ἄνευ δυσκολίας διαφόρους ὡς ὁ κύων ὑπερσίας καὶ παιδιάς· ἐπομένως μεταχειρίζονται αὐτόν πολλάκις ἐν Καυέννῃ ἵνα ἐπιτηρῆ τὰς ἐξ Ἰνδιάνων (κούρκων), χηνῶν, καὶ ἄλλων πτηνῶν ἀγέλας, καθὼς καὶ τὰς ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν ὄρνιθας, ὅπερ ἐκπληροῖ μετὰ μεγίστης ἀκριβείας, μάλιστα ἀφοῦ πρὸς τὸ ἐμπέρας ὀδηγήσῃ τὰ εἰς αὐτόν ἐμπιστευθέντα πτηνά εἰς τὸ προσδιωρισμένον μέρος. Ἀναπαύεται δὲ ἐπὶ τοῦ δωματος ἢ ἐπὶ παρακειμένου τινος δένδρου, ἵνα καὶ κατὰ τὰς ὥρας τῆς νυκτός ἐγγρηγορῆ ἐπ' αὐτῶν.

I. ΔΕ-ΚΙΓΑΛΛΑΣ.

ΓΙΑΝΤΣΟΣ ΑΥΔΟΥΚ.

—οοο—

Ἀναμνήσεις περιηγήσεως ἐν Τουρκίᾳ.

Περὶ τὸ τέλος τοῦ θέρους τοῦ 1854 ἔτους, ἐνῶ οἱ συμμαχικοὶ στρατοὶ τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας, εἰσταλέντες εἰς βοήθειαν τῆς Τουρκίας, ἀνέμενον μετὰ τῆς Βάρνης καὶ Σούμλας τὴν προσταγὴν ἵνα ἐκστρατεύωσιν, ἡμεῖς διήλθομεν τὰς παρὰ τὸν Δούναβιν ὁδοὺς, ὅπως παρατηρήσωμεν χάριν τῶν κινήσεων τῶν στρατευμάτων τὴν ἀπὸ Ρουτσουκίου μέχρι Σιλιστρίας χώραν. Συνέκειτο δὲ ἡ συνοδία ἡμῶν ἐκ δύο ἀνωτέρων ἐπιτελῶν ἀξιωματικῶν, ἐκ τοῦ συγγραφέως τῆς παρούσης διηγήσεως, ἐκπληροῦντος χρέη διερμηνέως, ἐκ δύο καθάσιδων χρησιμευόντων ἀντὶ ὀδηγῶν, καὶ ἐκ τριῶν ἢ τεσσάρων στρατιωτῶν, ἐπιτηρούντων τὰ σκεύη καὶ ὑπηρετούντων ἡμᾶς. Εἶχομεν δὲ καὶ δέκα Τούρκους φρουροὺς ἐξ Ἀνατολῆς, διοικουμένους ἀπὸ τσαούσηρ, τοὺς ὁποίους ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς ὁ Ἰσμαήλ πασας ὅτε διήλθομεν διὰ Σούμλας, διὰ νὰ μᾶς ὑπερασπισθῶσι χρεῖας τυχούσης κατὰ τῶν περὶ Δοβρούζαν Κοζάκων.

Ὁ συνταγματάρχης Δ . . . ἦτο ἀναντιρρήτως καταλληλότερος πάντων τῶν ἄλλων ἀξιωματικῶν διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὴν ἐντολὴν ταύτην· διότι κατοικῶν πρὸ τινῶν ἐτῶν εἰς Τουρκίαν, ὅπου εἶχε σταλῆ ὡς προγυμναστής τῶν στρατευμάτων τοῦ Σουλτάνου, ἐγίνωσκε κατὰ βάθος τὴν πολιτικὴν κατάστασιν τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους, ἐξοικειώθη μὲ τὰ ἥθη τῶν Τούρ-

κων, και ενόει οπωσούν την γλώσσάν των. Είχε και ανδρίαν, και νοῦν, και χαρακτηρα, και δραστηριότητα· εις ένα λόγον είχε προτερήματα τὰ ὅποια ἐγγυῶντο αὐτῷ μέλλον ἐνδοξόν· ἀλλ' ἀτυχῶς ἀπέθανε μετὰ ταῦτα ὡς στρατηγός εἰς τὰ πεδία τῆς Λομβαρδίας. Ὁ δὲ συνάδελφός του, ὁ ταγματάρχης Δ., τὸν ὅποιον ὀλίγον θ' ἀναφέρω εἰς τὴν διήγησίν μου, ἦτο μὲν πεπαιδευμένος, φιλόπonos και ἀξιόλογος τοπογράφος, ἀλλὰ, πλὴν τῶν τακτικῶν ἔργων του, μόνον ἀξίον λόγου προτέρημα εἶχε διάπυρον ἔρωτα πρὸς πολῦτιμα ὄπλα, και κοιλιοδουλίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν.

Εἶχομεν δὲ και ἄλλον τὸν ὅποιον χρεωστῶ νὰ ἀναφέρω εὐθὺς μετὰ τοὺς ἀνωτέρω, διότι ἦτο ἀναγκαιότατος εἰς ἡμᾶς, τὸν ζουάβον Θωμᾶν, ὑπικρέτην τοῦ συνταγματάρχου, οὐ μόνον πρόθυμον πρὸς πάντας και κατὰ πάντα, ἀλλὰ και ἔμπειρον μάγειρον. Ἀλλὰ και ἓνα τῶν καβάσιδων, τὸν Μεχμέτ, πρέπει νὰ ὀνομάσω, διότι ἦτο ἀληθινὸς τύπος ἀρχαίου Ὀσμανλῆ, σοβαρός, εὐγενής και ἐνθεομανής, καθὼς και τὸν διαγγελέα μου Μοχαμῆδ βὲν Μυλοῦδ, Καβυλαμαῦρον, ὀκνηρὸν και ἀνάληπτον.

Διαβάντες τὸ Τοτρκᾶν, χώραν βουλγαρικὴν κειμένην ἐπὶ βράχων ἀπέναντι τῆς Ὀλτενίτσας ὅπου Ρῶσοι και Τούρκοι ἦσαν ἐτι ἀντιπαρατεταγμένοι, εἰ και ἐχωρίζοντο ἀπὸ ἓνα τῶν κυριωτέρων βραχιόνων τοῦ ποταμοῦ, ἤλθομεν εἰς τὸ ὄρεινόν ἄμα δὲ και τελματῶδες ἐκεῖνο μέρος, τοῦ ὁποίου τὰ ὄροπέδια παρατεινόμενα κατωφερῆ μέχρι τοῦ Εὐξείνου, σχηματίζουσιν ἀπὸ Σιλυστρίας τὰς ἀχανεῖς πεδιάδας τῆς Δοβρούζας. Μίαν τῶν ἡμερῶν, μετὰ πολὺμοχθον πορείαν ἐπτὰ ἢ ὀκτὼ ὥρων μετὰ ξύλων δένδρων και καλάμων, ἐρθάσαμεν ἀντικρὺ βουλγαρικοῦ χωρίου, τὸ ὅποιον, ὡς εἶπαν οἱ ὀδηγοί, ὀνομάζετο *Σρέβνια*· ἐνῶ δὲ οἱ μὲν περὶ ἡμᾶς στρατιῶται κατεγίνοντο εἰς τὰ τῆς καταλύσεως, ὁ δὲ ταγματάρχης Δ. . . ἀνεζήτει ἐμβριθῶς μετὰ τοῦ μάγειρου τὰ περὶ τοῦ γεύματος, ὁ συνταγματάρχης και ἐγὼ, περίεργοι νὰ ἴδωμεν τὴν τοποθεσίαν, μετέβημεν εἰς τὸ χωρίον, ἐὰν πρέπει νὰ δώσωμεν τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς σωρὸν καλυβῶν. Πλῆθος γυναικῶν και παιδίων συνεσωρεύοντο εἰς τὰς θύρας διὰ νὰ μᾶς ἴδωσιν, ἐνίστε δὲ και ἐφρευγον ἡμᾶς πλησιάζοντας. Καί ταπεινὸν μὲν ἦτο τὸ χωρίον, ὅλα ὅμως ἐδείκνυσον ἀνεσιν και καθαριότητα, πρᾶγμα σπάνιον εἰς Τουρκίαν. Ὑπὲρ τὸν φραγμὸν ἐκάστης περιοχῆς ἀνυψοῦντο ὠραιόταται ἀπιδέαι, τῶν ὁποίων οἱ κλάδοι συνετρίβοντο ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ὀρέμων ὀπωρῶν· ἡ κατοικία τοῦ ἐρημερίου διακρίνετο ὅλων τῶν ἄλλων, διότι αἱ εἰς τὸ μέτωπον αὐτῆς σανίδες ἦσαν χρωματισμέναι μὲ στιλπνὰ χρώματα. Ἐπισκεφθέντες τὴν ἐκκλησίαν, τῆς ὁποίας τὸ ἐσωτερικὸν ὀμοιάζε μᾶλλον σιταποθήκην, εἰ και ἐκοσμεῖτο ἀπὸ πολλὰς λυχνίας ἀργυρᾶς τεχνιέντως κατεργασμένας, κατελύσαμεν εἰς τοῦ μπακάλη. Εἰς τὰ βουλγαρικὰ χωρία οἱ μπακάλαι εἶναι σημαντικοί, ὅχι μόνον διότι ἀντιπροσωπεύουσι τὴν ξένην βιομηχανίαν μετὰ ξύ ἀνθρώπων ὀτινες ἐπαρκοῦσι μόνον εἰς τὰς ἰδίαις ἀνάγκαις, ἀλλὰ

και διότι εἶναι Ἕλληνες· τὸν εὐρομεν δὲ καταγινόμενον μετὰ σπουδῆς εἰς τὸ νὰ παραμερίσῃ τὰς κοῦφας, αἱ ὁποῖαι περιεῖχον τὰ ἐμπορεύματά του· διότι μαθὼν ὡς φαίνεται τὴν ἀφίξίν μας, ἐφοβήθη μὴ διαρπάσωσιν αὐτὰ εἰ ἀνατολιτὰι στρατιῶται. Διὰ τοῦτο ὀλίγαις εἰδήσεις κατωθώσαμεν νὰ λάβωμεν παρ' αὐτοῦ περὶ τε τῶν κατ' αὐτὸν και περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ τόπου. Ἐμίθουμεν μόνον ὅτι ἦτο ἀπὸ τὸ Βουργᾶς, ἐξ ἐμπόρων Ἑλλήνων, και ὅτι ὀνομάζετο Στέφανος· ὅτι κατῴκει πρὸ τριάκοντα περίπου ἐτῶν εἰς τὸ χωρίον ἐκεῖνο, ὅπου ἐπηγγέλλετο μὲν τὸν μπακάλην, ἀλλὰ και μπαρπέρην ἢ κουρέω· ἔργα ἐξετέλει· ὅτι μόλις ἐκέρδαινε τὰ πρὸς τὸ ζῆν, διότι τὸ χωρίον εἶχε πτωχεύσει ἀφοῦ ἐπαυσαν νὰ ἐξορύττωσι τὰ παρακείμενα μεταλεῖα τοῦ ἀργύρου και τοῦ μολύβδου, και ὅτι ὁ ἐνεστῶς πόλεμος κατέστρεψε τοὺς κατοίκους, τῶν ὁποίων ἡ περιουσία διηρπάζετο ἀλληλοδιαδόχως ὑπὸ τε τῶν βρασιβουζούκων και τῶν κοζάκων· διὸ και οἱ πλειῆτοι τῶν ἀνδρῶν ἐβιάσθησαν νὰ ἀναχωρήσωσι, και νὰ ἀναθέσωσι πρὸς καιρὸν τὰς γυναῖκας και τὰ τέκνα των εἰς τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ. Ὅλας ταύτας τὰς ἐξηγήσεις και ἄλλαις τοιαύταις ἐδῶκεν ὁ πονηρὸς παντοπώλης μετὰ μεγίστης εὐστροφίας γλώσσης, ὀμιλῶν τουρκιστὶ μὲν ἀλλ' ὅχι πολλὰ καθαρῶς, και διακόπτων τὴν ὀμιλίαν του δι' ὑποβρίνων στενάγμων, ὡς συνειθίζουσιν οἱ ὀργιάδες ἀποτεινόντες τὸν λόγον πρὸς μουσουλμάνους ἢ ξένους. Ἀλλ' ὁ συνταγματάρχης, ὅστις δὲν ἐνοστιμέετο παραπολὺ τὴν πολυλογίαν, διέταξεν ἐντόνως τὸν Στέφανον νὰ μᾶς ὀδηγήσῃ εἰς τοῦ τσορμπατζῆ ἢ τοῦ προεστῆτο, τοῦ χωρίου τὸ κατάλυμα.

Ὁ μπακάλης ἐμάκρυνε τὸ πρόσωπόν του ἄμα ἀκούσας τὴν διαταγὴν· και ἰδὼν περὶ αὐτὸν ἀπεκρίθη μὲ τόνον μυστηριώδη·

— Οὔτε ἓνα ἄνθρωπον δὲν θὰ εὐρετε εἰς ὅλον τὸ χωρίον ἐκτὸς ἐμοῦ ἔχοντα γένειον. Ὁ τσορμπατζῆς δὲν εἶναι εἰς τὴν οἰκίαν του, ἀλλὰ καὶ ἂν ἦτον δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπάγετε ἐκεῖ. Δὲν λέγω ὅτι ὁ Γιάντζος εἶναι κακός, ἀλλ' ἀφοῦ ὑπανδρεύθη, ἐπέρατε σήμερον ἓνας χρόνος, εὐχαριστεῖται νὰ εἶναι μόνος, και ὅπου ὑπάγει . . . ἀλλοίμονον! Ἠξέυρετε, ἐρφέντιδες, ἐπρόσθεσεν ὁ Στέφανος, μὲ φωνὴν τῶσφ χαμηλὴν ὡστε μόλις ἠκούετο, μετὰ ξύ αὐτοῦ και τῶν Τούρκων εἶναι αἷμα, κρουῖνα ὅπως λέγουσιν ἐδῶ.

— Καί τί τὸν ἔκαμν οἱ Τούρκοι; ἠρώτησα. Μήπως ἐσκότωσαν κανένα συγγενῆ του, ἢ μήπως ἤρπασαν ἀδίκως τὴν περιουσίαν του, και ζητεῖ νὰ ἐκδικηθῇ;

— Χειρότερα, ἐρφέντιδες, ἐπιβουλεύθησαν τὴν τιμὴν του· αὐτὸ τοῦλάχιστον λέγουσιν ὅλοι, διότι ὁ ἴδιος δὲν εἶπε τίποτε εἰς κανένα. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἀπὸ τὴν ἡμέραν τῆς ὑπανδρείας του ὁ ταλαίπωρος Γιάντζος ἔγεινε διαφορετικός. Δὲν βλέπει κανένα, δὲν ὀμιλεῖ μὲ κανένα. Καίτις δὲν λέγει ἂν εἶναι ἐδῶ ἢ ἂν λείπῃ· διότι ὅταν εἶνε εἰς τὴν οἰκίαν του ὅλος ὁ κόσμος θαρρεῖ ὅτι λείπει, και ὅταν λείπῃ ὅλοι νομίζουσιν ὅτι εἶναι ἐδῶ. Ἐρχεται και φεύγει χωρὶς κανεὶς νὰ τὸ ἠξεύρῃ. Πνεεῖ εἰς δίκτυον, και δὲν ἀφί-

νει νὰ περάσῃ καμμία εὐκαιρία χωρὶς νὰ ἀνακουφίσῃ τὴν καρδίαν του· ὁ ἕνας λέγει τοῦτο καὶ ὁ ἄλλος ἐκείνο· ἄλλοι λέγουν ὅτι τὸν ἔκαμαν μάγια, καὶ ἄλλοι ὅτι ἀπέθανε, καὶ ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ τὸ ἀλογόν του ἐβρουκολάκισαν. Ἐγὼ ὁμοῦ πιστεύω ὅτι ἔκαμεν ὄρκον, ὁ ὁποῖος θὰ ἔκαμε πολλοὺς νὰ τρέμουν ἂν τὸν ἔξευραν· πλὴν εἶναι καλῆτερα νὰ μὴν ὀμιλοῦμεν δι' αὐτά. Τὸ βεβαίον εἶναι ὅτι εἰς τὸ διάστημα ἑνὸς χρόνου τριάντα Τούρκοι καὶ περισσότεροι εὐρέθησαν σκοτωμένοι εἰς τὸ κρεββάτι ἢ ἐπάνω εἰς τὰ ἀλογά των εἰς ὅλην τὴν Βουλγαρίαν, καὶ ὅτι ὁ δολοφάνος, ὁποῖος καὶ ἂν εἶναι, δὲν παύει. Μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Γιάντζου Λύδουκ, κάμνει τοὺς Ὀσμανλίδας νὰ τρέμουν· διότι πρέπει νὰ ἔξεύρετε ὅτι αὐτὸ τὸ ὄνομα δίδουν εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ἐκδικοῦνται μὲ τὸ τουφέκι των τοὺς Τούρκους. Εἰς τὴν Πόλιν δίδουν δέκα χιλιάδας γρόσια εἰς ὅποιον φέρει τὸ κεφάλι του· ἀκόμη ὁμοῦ δὲν εὐρέθη κανεὶς ἀρκετὰ τολμηρὸς διὰ νὰ κερδήσῃ αὐτὴν τὴν ποσότητα.

Καὶ ὁ μὲν συνταγματάρχης ὕψωσε τοὺς ὤμους, ἐγὼ δὲ εἶπα εἰς τὸν Στέφανον μειδιῶν·

— Ἐλα μαζί μου, καὶ θὰ ἰδῆς ἂν Γάλλοι φοβοῦνται ποτὲ ἓνα ληστήν.

— Ἐγὼ νὰ ἔλθω ἐκεῖ! ἀνέκραξεν ἔντρομος ὁ παντοπώλης· αὐτε διὰ νὰ σώσω τὴν ψυχὴν μου δὲν ἔρχομαι. Σὰς ἐξορκίζω, ἐφφέντιδες, μὴν πηγαίνετε· μὴν ἐμβαίνετε ἐκεῖ, διότι ὁ θάνατος κατοικεῖ.

— Ὁ θάνατος βεβαία, ἀπεκρίθη, δὲν εἶναι πολλὰ φιλόξενος· τί λέγετε, συνταγματάρχα; Ἐπειδὴ ὁμοῦ πολλάκις τὸν ἐγνωρίσατε, ὑποθέτω ὅτι δὲν σὰς δυσαρεστεῖ νὰ τὸν ἰδῆτε καὶ ἄλλην μίαν φοράν.

— Τί βδελυρὰ ἦθη! ἀνεφώνησεν ὁ συνταγματάρχης ὡς ἂν ὠμίλει καθ' ἑαυτόν. Καὶ ὁμοῦ ἦλθαμεν νὰ ὑπερασπισθῶμεν λαὸν καθ' ἡμέραν πρᾶττοντα τοιαῦτα κακουργήματα κατὰ τῶν κατοίκων, μόνον καὶ μόνον διότι εἶναι χριστιανοί! Καὶ καυχώμεθα ὅτι εἴμεθα καὶ ἡμεῖς χριστιανοί! Ὑπάγωμεν. Εἶμαι περίεργος νὰ γνωρίσω τὸν προσπῶτα αὐτόν, ὁ ὁποῖος ἔγεινε ληστὴς διὰ νὰ ἐκδικήσῃ τὴν τιμὴν του.

Τοιαῦτα λέγοντες ἐφθάσαμεν πλησίον τῆς κατοικίας τοῦ τζορμπαιτζή. Ἡ κατοικία αὐτὴ ἦτο εὐρύχωρος, κατασκευασμένη κατὰ τὸν βουλγαρικὸν τρόπον, καὶ ἐφαίνετο ὅτι ἦτο μᾶλλον ἀγροτικὴ ἢ καταγωγίον ληστῶν. Καὶ τὸ μὲν περίφραγμα ἦτο στερεὸν καὶ ἐπερικυκλοῦτο ἀπὸ χάνδακα, δύο θύραι ὁμοῦ, μία μικρὰ πρὸς τὸν κήπον καὶ μία μεγάλη ἦσαν ἀνοικταί. Εἶδομεν δὲ ἐντὸς φυτευμένα καὶ περιποιημένα λαχανικά, καὶ εἰ ἄλλο μέρος ὄρνιθας βοσκούσας· ἐφαίνετο ὅτι οἱ κύριοι τῆς οἰκίας ἐκείνης ἦσαν παρόντες· καὶ ἐπειδὴ ὅλα ἦσαν τακτικά καὶ ἡσυχά, ὑπέθεσα ὅτι ἡ διήγησις τοῦ Στεφάνου ἦτο μῦθος· Ἐγὼ δὲ ἠτοιμαζόμεθα νὰ εἰσέλθωμεν ἤκουσα βήματα ὀπισθὲν μου, καὶ στραφεὶς εἶδον τὸν καθάσιν, ὅστις σταθεὶς παρὰ τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας ἐνευσε πρὸς ἡμᾶς νὰ μὴ προχωρήσωμεν. Ἀλλ' ἐγὼ τὸν ἐπροσκάλεσα νὰ ἔλθῃ πλησίον μας· αὐτὸς ὁμοῦ ὑπήκουσε μὲ δισταγμὸν.

— Τί τρέχει, Μεχμέτ; τὸν ἠρώτησα· μήπως σὲ στέλλῃ ὁ ταγματάρχης;

— Μάσαλα! ἀπεκρίθη ὁ καθάσιν ἀνοιξας περιτρώμος τοὺς ὀφθαλμούς· ἔξεύρεις τερζιμάμπειν ὅτι ἡ ζωὴ σου καὶ ἡ ζωὴ τοῦ συντρόφου σου πρὸς κίνδυνόν ἂν ἐμβῆτε εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνην; Εἶναι τοῦ Γιάντζου Λύδουκ, ἑνὸς διαβόλου τρομεροῦ, τοῦ ὁποῖου τὰ βόλια ἀφίνουν τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν τόπον. Εἶπε τὸν μερ.α.αἰ. ὅτι ἐγγυήθηκα εἰς τὸν Ἰσμαήλ πασα δι' αὐτόν, καὶ ὅτι τὸν παρακαλῶ νὰ ἔλθῃ ὀπίσω, ἂν δὲν θέλῃ νὰ χάσῃ τὸ κεφάλι μου.

— Λοιπὸν εἶναι ἀληθινὸν ὅτι μᾶς εἶπεν ὁ Στέφανος διὰ τὸν τζορμπαιτζήν; εἶπον εἰς τὸν συνταγματάρχην ὅστις ἤκουε χωρὶς νὰ ἐννοῇ. Ἰστία ἰστία διὰ τοῦτο πρέπει νὰ ὑπάγωμεν ἐκεῖ μῆσα. Ἐλα μαζί μας, Μεχμέτ, καὶ φθάνουν τὰ λόγια. Ἄν, καθὼς λέγεις, θὰ κινδυνεύσωμεν, ἂς μὴν εἰπῇ κανεὶς ὅτι ἕνας Ὀσμανλὴς ἀφῆσεν εἰς τὸν κίνδυνον τοὺς καλοὺς του φίλους, τοὺς Γάλλους. Ἄν πάλιν εἶναι μάγια, μάθε ὅτι ἔχομεν ἀφρευκτὰ ἰατρικὰ διὰ νὰ τὰ λύσωμεν.

Ὁ Μεχμέτης, Τούρκος ἐκ τῶν παλαιῶν, φιλοτιμηθεὶς ὅτε ἤκουσε τὰ λόγια ταῦτα, ἔφερε τὴν δεξιάν εἰς τὸ μέτωπόν του, καὶ ὑπήκουσεν· εἰσῆλθόμεν λοιπὸν καὶ οἱ τρεῖς εἰς τὴν αὐλὴν, ἡ ὁποία ἦτο εὐρύχωρος καὶ καθαρωτάτη. Πρὸς τὸ βάθος ἐκεῖτο ἡ καθ' αὐτὸ κατοικία, καὶ παρ' αὐτὴν παραπήγματα, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἦσαν ἐργαλεῖα γεωργικά, πίθοι, χόρτος καὶ τὰ τοιαῦτα. Ὅλα ἦσαν ἐν τάξει καὶ καθαρὰ, καὶ ἀπὸ ὅλα ἐσυμπέραινες ὅτι ὁ βίος τῶν κατοίκων ἦτο ἄνετος. Τὸ πρῶτον πρᾶγμα τὸ ὁποῖον εἶδομεν εἰσελθόντες ἦτο ἵππος συνεσκευασμένος κατὰ τὸν τουρκικὸν τρόπον καὶ δεδεμένος εἰς στύλον παραπήγματος, ἵππος γενναῖος καὶ θυμειδὴς ἐκ τῆς φυλῆς ἐκείνης τῶν Βαλκανίων, ἧτις ἔχει πόδας στερεοὺς καὶ δύναμιν ἡμιόνου. Ὁ συνταγματάρχης, ὅστις ἦτο εἰδήμων τῶν κατὰ τοὺς ἵππους μὲ εἶπεν, ὅτι ἂν καὶ αἱ πλευραὶ ἐκείνου ἦσαν ἥσυχαι, καὶ τὸ στιλπνὸν δέριμα του δὲν εἶχεν ἔχνος ἰδρώτος ἢ κόνεως, οἱ μυκτῆρές του ὁμοῦ ἦσαν ἀνοικτοὶ καὶ ὁ δεξιὸς ποὺς του ἔσκαπτε τὴν γῆν· τοῦτο δὲ ἦτο βεβαϊότατον σημεῖον ὅτι πρὸ μικροῦ διέτρεξε μακρὸν διάστημα.

Ἡ σιωπὴ ἐν τοσούτῳ ἦτο βαθεῖα· δὲν ἰκούετο οὔτε ἡ ἐλαχίστη κίνησις, καὶ ἐνόμιζες ὅτι τὸ μέρος ἐκεῖνο ἦτο πάντῃ ἀκαταίτητον· ἀλλ' ὁποῖα ὑπῆρξεν ἡ ἀπορία μου ὅτε προχωρήσαντες, εἶδομεν δύο γυναῖκας ἠσυχῶς καθήμενας, τὰς ὁποίας δὲν εἶχομεν ἰδεῖν ἕως τότε διότι τὰς ἔκρυπτε δράνα πυκνή. Καὶ ἡ μὲν μία κύπτουσα εἰς ἐργαλεῖον ὑφαντικὸν κατεγίνετο εἰς κατασκευὴν ἀμπᾶ, ἐφαίνετο δὲ γραῖα, ἂν καὶ μανδύλιον λευκὸν ἐφριμμένον εἰς τὴν κεφαλὴν τῆς ἔκρυπτε σχεδὸν τὸ πρόσωπόν τῆς· ἡ δὲ ἄλλη εἴλκυσεν ὅλην τὴν προσοχὴν μας, ὡς φέρουσα λαμπρὸν καὶ κομψὸν ἔνδυμα βουλγαρικόν, ὀγρηγάτσα ὀνομαζόμενον. Αἱ χεῖρές τῆς ἐστολίζοντο διὰ βραχιολίων, καὶ ἡ κόμη τῆς, μεμιγμένη μετὰ νομισμάτων χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν καρφίδων, ἦτο τυλιγμένη ὡς διάδημα περὶ τὸ μέτωπόν τῆς. Εἰς δὲ τοὺς πόδας ἔφερε λεπτοτάτας κάλτας καὶ ἀπαρχία ἢ δερμάτινα σανδάλια δε-

δεμένα ὑπὲρ τὸν ἀστράγαλον μὲ ταινίας κοκκίνου μαλλίου. Ἐθῆλαξε δὲ βρέφος, καὶ ἐφαίνεται ὅτι τοσοῦτο προσείχεν εἰς αὐτό, ὥστε οὔτε ἀνεσήκωσε τὴν κεφαλὴν διὰ τὰ μᾶς ἴδη. Ὅτε ἀπέτεινα πρὸς αὐτὴν τὸν λόγον βουλγαριστί, δὲν ἀνεσκήρτησεν, ἀλλὰ στρέψασα βραδέως τὸ βλέμμα πρὸς ἡμᾶς, εἶπει πρὸς ἡμᾶς, τοῦ ὁποίου τὸ κάλλος θὰ διήγειρεν ὅλων ἡμῶν τὸν θαυμασμόν, ἐὰν δὲν ὑπῆρχον εἰς αὐτὸ ἴχνη τρομεροῦ συμφορητοῦ ἢ τρομερωτέρας θηριωδίας. Ὁ ἕτερος τῶν ὀφθαλμῶν της εἶχεν ἐξορμηθῆναι βίαιως, καὶ ἐφαίνεται οὐλὴ βαθεῖα, μελανὴ καὶ ἀποτρόπαιος. Καὶ ὁμοίως, οὔτε ἡ λεπτότης τῶν χαρακτηριστῶν τοῦ προσώπου, οὔτε τὸ διαυγές τοῦ ἄλλου ὀφθαλμοῦ, οὔτε ἡ χάρις, προτιμότερα καὶ τοῦ κάλλους, ἠσχημίζοντο ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν ἐκείνην· ἡ νέα ἦτο καὶ οὕτω τὸ ἐντελέστερον γυναικεῖον πλάσμα τὸ ὁποῖον εἶδομεν εἰς Βουλγαρίαν.

Ἀλλ' οὐ μόνον ἠδονὴν ἀλλὰ καὶ οἶκτον ἠσθανόμεν βλέπων τὴν ὄραίνην ἐκείνην νέαν. Ἄγνοῦ τί μ' ἔλεγεν ὅτι αὐτὴ ἦτο ἡ σύζυγος τοῦ Γιάντζου, τὸ θυμὸν τῆς θηριωδίας τῶν Τούρκων. Ἀπέτεινα πρὸς αὐτὴν ἐρωτήσεις τινάς, ἀλλ' οὐδὲ κἂν λέξιν μὲ εἶπεν ἀπὸ τὸ μειδιάσμα ὁμοίως τῶν χειλέων της καὶ τὴν σχεδὸν παιδικὴν ἀπάθειαν τῆς φυσιολογίας της ἐπέισθην μεταμικρὸν ὅτι ἡ λύπη καὶ τὰ παθήματα θὰ ἐσάλευν τὸ λογικόν της. Εἶναι δὲ ἀδύνατον νὰ περιγράψω τὴν φρίκην μου, ὅτε ἐνόησα ἀπὸ τὰς ἀνάρθρους λέξεις τὰς ὁποίας ἐπρόφερε χαδεύουσα τὸ τέκνον της, ὅτι εἶχον κόψει τὴν γλώσσαν οἱ δῆμιοί της· τρομερώτατον ἄρα καὶ τέλειον τὸ κακούργημα! Τὰ θηρία ἐκείνη ἐκοψαν καὶ τὴν γλώσσαν της διὰ τὰ μὴ ἔχη πῶς νὰ τοὺς καταγγείλῃ! Τὴν ὄραν ἐκείνην ἐνόησα ἀπὸ τὴν ἀγανάκτησιν τῆς καρδίας μου τὸ ἀδυσώπητον μῖτος τοῦ ἀνδρός της κατὰ τῶν κακούργων, οἵτινες ἀπῆρσαν ἀπὸ αὐτὸν καὶ τιμὴν, καὶ εἰρήνην, καὶ ἐλπίδας. Στραφεὶς δὲ πρὸς τὸν συνταγματάρχην, οὗ τινος τὰ αἰσθήματα ἦσαν τὰ αὐτὰ μὲ τὰ ἴδικά μου, ἂν καὶ ἔκρινα τὰ πράγματα μὲ πλεονέτησαν ἀταραξίαν εἶπα·

— Λοιπὸν, συνταγματάρχα μου, οἱ ἄνθρωποι οἱ ὅποιοι πράττουν τοιαῦτα θηριωδίας εἶναι ἀξιοὶ νὰ ζοῦν; ὅσα βλέπεις δὲν δικαιολογοῦν τὸ μῖτος τοῦ Γιάντζου, ὁ ὁποῖος μὴν ἔχων ἀπὸ τίνα νὰ ζητήσῃ δικαιοσύνην διὰ κακούργηματα τοιαῦτα, καταφεύγει εἰς τὸ πυροβόλον του;

— Τὰ ἴδια ἐκάμειμεν καὶ ἡμεῖς τὴν δεκάτην ἕκτην ἑκατονταετηρίδα μεταξὺ καθολικῶν καὶ διαμαρτυρομένων, ἀπεκρίθη ὁ συνταγματάρχης ἀνυψώσας τοὺς ὤμους. Εὐτυχῶς ὁμοίως ὑπάρχει νόμος, ὁ ὁποῖος ἐπικρατεῖ τέλος πάντων, ὁ νόμος τοῦ ἰσχυροτέρου ὁποιοῦδήποτε καὶ ἂν εἶναι οὗτος. Αὐτὸς εἶναι, φίλε μου, ὁ κόσμος. Ἐνόσω οἱ χριστιανοὶ δὲν κατορθώσουν νὰ γίνουν κύριοι τῆς Τουρκίας, ἂς μάθουν τουλάχιστον νὰ φέρωνται ὡς χριστιανοὶ χωρὶς τοῦτο κοινωνία δὲν ὑπάρχει. Λυποῦμαι τῶντι αὐτὴν τὴν ταλαίπωρον γυναῖκα· ἀλλὰ ποῖος ἔμπορεῖ νὰ μᾶς βεβαιώσῃ ὅτι καὶ εἰς πολιτισμένον τόπον τὸ κάλλος της δὲν θὰ τὴν ἐβλαπτεν; Ἐρωτήσατε τὴν γραίαν· ἴσως μάθω-

μεν ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀληθινὴν ἱστορίαν τοῦ πράγματος.

Μὴ ἔχων τίνα ἀντιτάξω εἰς αὐτὸν τὸν πρακτικὸν συλλογισμόν, μὲ τὸν ὁποῖον οἱ στρατιωτικοὶ κόπτουσαν ὡς μὲ ξίφος ὅλα τὰ δύσκολα ζητήματα, ἐπλησίασα τὴν γραίαν, ἣτις ὑφαίνουσα ἀδιακόπως ἔμενε πάντοτε εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν. Εἰς τὸ πρόσωπόν της δὲν ἐφαίνεται οὔτε φόβος, οὔτε ἀπορία, ἀλλὰ μόνον ταπεινότης καὶ ἀπαθὴς καρτερία βουλγάρου ῥαγιά, συναιθισμένου νὰ βλέπῃ τοὺς ξένους ὡς ἀντιπροσώπους βίας καὶ κακώσεων.

— Μὴ φοβεῖται, μπαμπούτσα (μάνα) τὴν εἶπα βουλγαριστί· δὲν εἶμεθα Τούρκοι ἀλλ' ἀξιωματικοὶ Γάλλοι ταξειδεύοντες ἐδῶ δι' εὐχαρίστησιν. Ἦλθαμεν εἰς τοῦ Γιάντζου τοῦ εἰσορμηταῖν, ἐπειδὴ ἐμάθαμεν ὅτι δέχεται πάντοτε τοὺς ξένους μὲ καλοσύνην.

— Ἡ γραία μᾶς παρετήρησε περίλυπος, καὶ ἀντιἀπακρίσεως ὑψωσε τοὺς ὤμους μὲ ἦθος ἀνθρώπου ὁ ὁποῖος ἀγνοεῖ τί ζητοῦν παρ' αὐτοῦ, ἐπειτα δεῖξασα τὸ στόμα της, μᾶς ἐξήγησεν ὅτι καὶ αὐτὴς ἡ γλώσσα ἐκόπη, καὶ ὅτι δὲν ἐδύνατο νὰ ὁμιλήσῃ.

— Τὸ ὑποπτέυθην, εἶπα ἀποστρέψας τοὺς ὀφθαλμούς. Οἱ βάρβαροι ἔπρεπε νὰ φράξου· τὸ στόμα τοῦ μάρτυρος καθὼς ἐφραζαν καὶ τὸ στόμα τοῦ θύματος. Οἱ κακούργοι! κατεδίκασαν καὶ αὐτὴν νὰ θάψῃ εἰς τὴν μνήμην της τὰς τρομερὰς λεπτομερείας τοῦ κακούργηματος, ὥστε νὰ μὴν ἔμπορεσῃ νὰ τοὺς καταγγείλῃ. Μὲ φαίνεται πλέον τῆς ἄλλης ἀξία ἐλέους; διότι ἡ βιβιασμένη αὐτῆς σιωπὴ εἶναι βάσανον τὸ ὁποῖον θὰ τελειώσῃ μὲ τὴν ζωὴν της.

Ὁ δὲ συνταγματάρχης, ὡς ἄνθρωπος θνητὸς καὶ ὀλίγον φροντίζων περὶ συμπερασμάτων, ἠτοιμάζετο ἴσως νὰ μὲ προτείνῃ νὰ παραιτήσω δι' ἔλλειψιν ἀποδείξεων τὰς ἐξετάσεις μου, ὅτε ἠκούσαμεν τὸν καβάσσην ἐπιφανήσαντα ὀπισθεν ἡμῶν·

— Ἀλλάχ! ἀλλάχ! τί εἶναι αὐτό!

Καὶ ἐδακτυλοδείκτει τὸ βρέφος τὸ ὁποῖον θηλάσασα ἡ μήτηρ ἐκοίμιζεν εἰς τὰς ἀγκάλας της.

— Τί εἶναι αὐτό! ἐπανέλαβε μὲ ἀηδίαν καὶ τρόμον ὡς νὰ ἐβλεπεν ὄφιν.

— Τί τρέχει, ἠρώτησα, Μεχμέτ;

— Δὲν βλέπεις, τερζιμάμπεη, δὲν βλέπεις τί φορεῖ τὸ παιδί τοῦ γκιόουρα εἰς τὸν λαϊμόν του... Ἡ κατάρρα τοῦ Ἀλλάχ ἐπάνω του! Βάχ! Τὸ γαβελ-βεϊαβάρ (ὁ βρικόλακας) θὰ ἐπλεξε τὸ περιδέραιον ἐκεῖνο μὲ τὰ ἀπομεινάρια τοῦ φρικτοῦ γεύματός του.

Τὸ παιδίον ἐκεῖνο εἰς τὸ ὁποῖον δὲν εἶχα προσηλώσει τὰ βλέμματά μου, ἐφαίνεται ἔχων μόλις πέντε ἢ ἕξ μηνῶν ἡλικίαν· τὸ σῶμά του ἐξ ὀλοκλήρου γυμνόν, ἦτο εὐτραφές καὶ κιτρινωπόν, δεικνύων καταγωγὴν τουρκικὴν, τὴν ὁποίαν καὶ τοὶ γνωρίζων ὁ Γιάντζος, ἀφινε τὸ παιδίον νὰ ζῆ ἐντὸς τῆς οἰκίας του. Κύψας δὲ διὰ τὰ παρατηρήσω τὰ ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα παρῶξενον τῶσον τὸν ἀνάληκτον Μεχμέτ, εἶδον μὲ θαυμασμόν ἅμα δὲ καὶ μὲ φρίκην τὰ τρομερὰ μαρτύρια τῆς ἐκδικήσεως τοῦ Βουλγάρου. Περὶ τὸν λαϊμόν τοῦ βρέφους ἐκρέματο ἐν εἶδει περιδεραιίου κλωστή μεταξωτῇ, συνέχουσα διάφορα τεμάχια σαρκὸς

άνθρωπινος, τοῦ ὁποίου τὸ σχῆμα ἦτο φανερόν· ἦσαν δάκτυλα, τὰ μὲν ξηρά, τὰ δὲ ἄσαρκα, καὶ, τὸ ἀποτροπαιώτερον, ἦσαν καὶ δύο τρία ὅλως νεωπύ, τῶν ὁποίων ἡ μὲν σὰρξ ἤρχιζε νὰ σήπεται, τὸ δὲ αἷμα ἐμίαινε τὸ στῆθος τοῦ παιδίου.

Ἐμείνα ὡς ἀπολελιθωμένος βλέπων τὸ καννιβαλικὸν ἐκεῖνο τρόπκιον, τὸ ὁποῖον μ' ἐδείκνυε μέχρι τίνος φθάνει ἡ θηριωδία τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τί φαντάζεται ἡ ἐκδίκησις. Φαίνεται λοιπὸν ὅτι ὁ Γιάντζος διετήρησε τὸν ἀλλότριον ἐκεῖνον γόνον ὅχι λυποῦμενος αὐτόν, ἀλλὰ διὰ νὰ ἔχη ἀδαικκόπως πρὸ ὀφθαλμῶν τὸ κέντρον τοῦ κατὰ τῶν Τούρκων ἀδυσωπήτου μίπους του.

Ἐνῶ ἐσυλλογιζόμην τοιαῦτα, ὁ Μεχμέτ ἐξηκολούθει ἀτενίζων ἀσκαρδαμυκτὶ τὸ βρέφος, καὶ κίπτων πρὸς τὴν μητέρα, ἀναίσθητος σχεδὸν πρὸς πάντα τὰ περὶ αὐτὸν γινόμενα, παρετήρει τὰ φρικώδη στολίσματα ἐκ τοῦ πλησίον, προφέρων μεταξὺ τῶν ὀδόντων του τὸ ὄνομα τοῦ Ἀλλάχ.

— Βλέπεις, τερζιμάμπεη, μὲ εἶπε σφιγγίνας τὸν ἰδρώτα ὅστις ἔρρεεν ἀφθόνως ἀπὸ τὸ μελανωπὸν μέτωπον του, δια αὐτὰ τὰ δάκτυλα ἔκαρσαν τὸ γαμάζ (προσευχήν) καὶ ἐκαθαρίσθησαν ἀπὸ τὸ ἀμπτέστ (νύμφιον). Εἶναι δάκτυλα Ὀσμανλίδων.

— Καὶ ἀπὸ ποῦ τὰ γνωρίζεις; κρώτησα περίεργος.

— Ἀπὸ τὰ νύχια, ἐφφένθη· οἱ Ῥωμοὶ ἔχουν δάκτυλα μακρὰ καὶ νύχια ἀμυγδαλωτά· οἱ Βούλγαροι τὰ ἔχουν πλατεῖα, σκληρὰ καὶ τετράγωνα, καὶ εἰς τὴν ἄκρην στρογγυλὰ ὡς *λεμπ.λεμπι* (στραγάλι). Μόνον οἱ Ὀσμανλίδες ἔχουν νύχια μὲ μακρὰν ῥίζαν, ὅμοια μὲ πλίνθους στερεωμένους καλὰ εἰς τοῖχον.

Τὸ κατ' ἐμὲ δὲν εἶχον ἀνάγκην νὰ ἐξακριβώσω τὰς παρατηρήσεις τοῦ Μεχμέτ διὰ νὰ μάθω τὸ πρᾶγμα. Ἰδὼν δὲ ὅτι ὁ συνταγματάρχης ἦτο ἀνυπόμονος νὰ ἀνχωρίσωμεν, ἠτοιμάσθη νὰ τὸν ἀκολουθήσω· ἀλλ' ἡ βωβὴ γραῖα, σταθεῖσα αἰφνης εἰς τὸν δρόμον μας, μᾶς ἐπροσκάλεσε μὲ νεῦμα σχεδὸν ἱκετευτικὸν νὰ ἐμβῶμεν εἰς τὴν οἰκίαν.

(*Ἀκολουθεῖ.*)

ΣΥΝΤΟΜΟΣ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ

τοῦ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΟΥΜΒΟΛΔΟΥ.

— 000 —

Ἡ περὶ τοῦ θανάτου εἰδήσις τοῦ Ἀλεξάνδρου ἐξ Οὐμβόλδων διέσεισε πάσας τὰς καρδίας ἀπὸ τῆς πενιχσοτάτης καλύβης τοῦ χωρικοῦ μέχρι τῶν μεγαλοπρεπεστάτων ἀνακτόρων τῶν ἡγεμόνων. Ὁ βίος αὐτοῦ ἀνοίγει νῆαν περίοδον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐπιστήμης. Καὶ εὐλόγως· διότι ὑπῆρξεν ὁ πρῶτος, ὅστις ἀπαπειράθη νὰ διερευνήσῃ τὴν ὅλην δημιουργίαν ὡς ὅλον κανονικόν, καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ θετικῶς ὅλα τὰ φαινόμενα αὐτῆς. Καὶ ὄντως ἐπέτυχεν τὸ ἐργαδὲ-

στατον τοῦτο ἐγχείρημα! Ἠγάγεν ἐνότητα εἰς πάντας τοὺς κλάδους τοῦ εἰδέου, καὶ εἰς πάντα τὰ συστατικὰ στοιχεῖα τοῦ ἐρευνᾶν. Ἀπέδειξεν, ὅτι πάντα ταῦτα συνέχονται ἀλλήλοις καὶ ἀμοιβαίως συμβοηθοῦνται καὶ ἀναπληροῦνται. Διέταξε καὶ ἐκαθάρισε τὸ πλῆθος τῶν χαλαρῶν εἰς οἰκοδομὴν λίθων, οὗς ἀνεῦρε, καὶ προσέθηκεν αὐτοῖς ἀναριθμήτους νέους· ἀλλὰ ταῦτά εἰσιν ὑποδεέστερα παραβαλλόμενα πρὸς τὴν ἀθάνατον ἐκείνην ἐργασίαν τοῦ ὁμοιουργήσῃ ἐξ αὐτῶν ἐν μέγα οἰκοδόμημα, ὅπερ δικαιοτάτα *Κόσμος* ἀπεκάλεσεν.

Αἱ ἐπερχόμεναι γενεαὶ θέλουσιν ἀσχολεῖσθαι πιθανῶς εἰς ἀναπλήρωσιν ἐλλείψεων ἐν τῇ ἀνεκτιμητῶ τούτῳ συγγράμματι, εἰς ἐξαμάλυνσιν ἀδυναμιῶν, εἰς βελτίωσιν γεγονότων καὶ εἰς μεταβολὴν ὑποθέσεων· διότι τοιαύτη ἐστὶν ἡ μοῖρα πάντων τῶν ἐργῶν, ἅπερ ἐποικοδομοῦνται διὰ τοῦ τρόπου τῆς ἐπαγωγῆς, καὶ θεμελιοῦνται ἐπὶ τῆς γνώσεως τῶν μερικῶν γεγονότων. Ἀλλὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸ ὅλον κατ' οὐσίαν θεωρούμενον οὐδεὶς θέλει δυναθῆ νὰ βελτιώσῃ, ἐν ὅσῳ ὁ ἀνθρώπινος ναῦς δὲν μεταβάλλῃ τὴν φύσιν αὐτοῦ. Ἡ ἐν τῷ *Κόσμῳ* ἐγχαραχθεῖσα ὁδὸς ὑπῆρξεν ἡ μόνη ὀρθή, τὸ τέρας αὐτῆς τὸ μόνον ἐπαρκοῦν. Πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἔργου ἀπητείτο ὀξυδέρκεια εἰς ἐξήγησιν τῶν μικροσκοπικῶν μερικότητων καὶ τῶν μεγάλων νόμων τοῦ κόσμου, ἀπητοῦντο μεγάλοι ἀγῶνες πρὸς συλλογὴν ὅλων τῶν φαινομένων καὶ τῆς ὑπαγωγῆς αὐτῶν ὑπὸ γενικωτέρας ἀφορμᾶς ἐρεύνης. Ἀλλ' εἰς ταῦτα, εἴ περ τις καὶ ἕτερος, ἦν ἀρκούντως συντεταγμένος ὁ Οὐμβόλδος, διότι ζήσας ἐνενήκοντα ἔτη (ἐγεννήθη κατὰ τὴν 14 Σεπτεμβρίου 1769 Ν. Ἐ.), κατιώρθωσε διὰ τῆς μεγαλοφυΐας του νὰ διερευνήσῃ τὸν κόσμον τηλεσκοπικῶς καὶ μικροσκοπικῶς τόσον ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης ἐπιφανείας τῆς γῆς, ὅσον ἐπὶ τῶν ἀφανεστάτων σπηλαίων. Καὶ ὁμοῦ δὲν ἐδίστασε νὰ εἶπῃ ὅτι ἐκατ' ἀνθρώπινον μέτρον μακρὸς οὗτος χρόνος δὲν ἐξήρκεσεν εἰς τὴν μεγάλην πρόθεσιν, ἣν ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ ἐπέβαλετο.

Τὸ πρόβλημά του ἔλυσε ὁ μεγαλεπίβολος ἀνὴρ, καὶ μετέστη ἀφ' ἡμῶν κατὰ τὴν 6 Μαΐου 1859 Ν. Ἐ. χωρὶς ἴσως νὰ προαιθανθῇ ὁποῖαν ἀτελεύτητον εὐλογίαν διέσπειρεν ἐπὶ τῆς παρούσης γενεᾶς καὶ ἐπὶ πασῶν τῶν ἐπερχομένων. Ἵπῆρξεν ὁ τύπος τῶν εἰς τὸν *Κόσμον* ἀπεσταλμένων, ὅτινες δυνάμει τοῦ ἐν αὐτοῖς ὀρμημένου εἰσὶ προωρισμένοι νὰ ἐγκαθιδρεύσιν νέαν γᾶσιν τοῦ πολιτισμοῦ καὶ νὰ προβιβάσωσι τὸ ἀνθρώπινον γένος πολλὰς βαθμίδας ἐπὶ τὰ πρόσω! Διανοήθη ἡ ἀείμνηστος καὶ εἰργάσθη ὑπὲρ πάντων τῶν ἐθνῶν τῆς γαίνου σφαιρας. Ὁ θάνατός του ἐθεωρήθη ζῆμια παγκόσμιος, διότι ἐπολιτογράφησεν αὐτόν πᾶσα ἡ ἀνθρωπότης. Καὶ ἡ ῥῆσις τοῦ ἐνδόξου συγχρόνου του *a Du, Natur, bist meine Gottheit, Deinem Dienst sind alle meine Kraefte gewidmet*, « ἀρμύζει καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Ἀριστοτέλην τῶν νεωτέρων χρόνων.

Ταῦτα γράφοντες περὶ Οὐμβόλδου οὐδέλλως ἀξιοῦμεν, ὅτι δυνάμεθα νὰ ἐξετάσωμεν τὸν ὅλον αὐτοῦ